

SCHMITT'İN UĞRAKLARI ÜZERİNE: 'KARARCILIK'TAN 'SOMUT-DÜZEN'E

Ulaş Karadağ*

Schmitt'in entelektüel projesini iki tarihsel dönüm noktasının belirlediği iyi bilinir. Bunlardan ilki İmparatorluk Wilhelmine döneminin I. Dünya Savaşı neticesinde dramatik bir biçimde sona ermesi ve *Kaiserreich*'in çöküşü; ikincisi ise zaten politik ve ekonomik istikrar sağlayamamış olan Weimar Cumhuriyeti'nin 1929 küresel krizinden oldukça sarsıcı bir biçimde etkilenmesiyle radikalleşen ve Hitler'in 30 Ocak 1933'de şansölye olarak atanmasıyla sonuçlanan Weimar krizidir. Dolayısıyla Schmitt'in çalışmalarını dönemsel olarak üç ana gruba bölmek mümkün görünüyor. Bunlarında ilkinde *Kaiserreich*'in sonuna rastlayan erken metinleri, ikincisinde Weimar dönemi yazıları, üçüncüsünde ise Nazilerin hükümeti kurduğu ve yetkilendirme yasasını [*Ermächtigungsgesetz*] çıkardığı yıl olan 1933'ten sonraki çalışmaları toplanabilir. Bu açıdan ilk grubun Schmitt'in daha sonra olgunlaşacak kimi düşüncelerinin hazırlığı niteliğindeki metinlerini kapsadığını söylemek yanlış olmaz. 1910'lu yıllar normativizme karşı kararcılığının (desizyonizminin) hızla biçimlendiği yıllardır. Nitekim Schmitt'in hukuk teorisi, "hukukun birbirine zıt iki kavranışı -normativist ve kararcı- arasındaki ayrımında temellenir": Normativizm Schmitt'e göre "genelliğin ve saf rasyonalitenin hâkimiyetini" temsil ederken kararcılık "tekil olana ve somut ölçütlere" öncelik tanır (Cristi 1984: 524). Diğer bir deyişle "normativizm *ratio*'nun *voluntas* üzerindeki hâkimiyetini", kararcılık ise tersini, "*voluntas*'ın *ratio* üzerindeki hâkimiyetini ifade eder ki bu en iyi şekilde Hobbes'un *Auctoritas non veritas facit* ifadesiyle formüle edilmiştir (1984: 524).

Weimar dönemi ve sonrası içinse üç belirleyici teorik uğrak ve dayanaktan söz edilebilir: kararcılık [*decisionism*], siyasal kavramı [*the concept of the political*] ve somut-düzen düşünüşü/düşüncesi [*concrete-order thinking*] (Teschke 2016: 377). Biz burada daha ziyade Benno Teschke'nin Schmitt'in projesini eleştirdiği metinlerinde (*Decisions and Indecisions: Political and Intellectual Receptions of Carl Schmitt, Fatal Attraction: A Critique of Carl Schmitt's International Political and Legal*

---

* Araş. Gör., İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku ABD.

Theory, Carl Schmitt's Concepts of War) özel olarak üzerinde durduğu bu tespiti takip ederek söz konusu teorik uğrakların Schmitt'in düşüncesindeki konumlanışlarını kısaca belirlemeye çalışacağız. Teschke'nin eleştirilerine ise, bu eleştirileri başka bir yazıda ele almak üzere burada değinmeyeceğiz.

Benno Teschke *Decisions and Indecisions* başlıklı makalesinde Reinhard Mehring'in *Aufstieg und Fall*¹ başlıklı Schmitt biyografisine atıfla Schmitt'in entelektüel ilgisinin odağının *Kaiserreich*'in sonuna doğru hâlihazırda şekillendiğini yazar (Teschke 2011a: 67 vd.). Suçluluk kategorisinin normatif kuruluşunu eleştirdiği 1910 tarihli doktora tezi *Über Schuld und Schuldarten*²; Kelsen'in hukukî pozitivismine karşı kaleme aldığı ve kararcılığın taslağı sayılabilecek 1912 tarihli monografisi *Gesetz und Urteil*³; devleti hukukun gerçekleşmesi –aynı zamanda öznesi- olarak gördüğü ve meşruiyet sorununun demokratik ya da hukuk-dışında kalan [*extra-legal*] herhangi bir meşrulaştırma edimine değil de devletin kendisine içkin bir biçimde hukuk devletini gerçekleştirmedeki başarısı ya da başarısızlığına bağlı olduğunu ortaya koyduğu 1914 tarihli *Der Wert des Staates und die Bedeutung des Einzelnen*⁴ Schmitt'in daha sonraları olgunlaşacak olan devlet ve hukuk kavrayışına dair önemli temaları önceden içeren metinleri olarak sayılabilir (2011a: 70-1). Özellikle bu sonuncusu, devletin değerinin düzen yaratma kabiliyetinde yattığını önermesi açısından önemlidir. Öyle ki hukuk devleti sorunu da bu bağlamda şekillenir: Teschke, Schmitt'in bu erken metninde, hukuk devletinin başarısının belirli bir düzen koruma dönemini kurumsallaştırmasıyla –başka bir deyişle özellikle kriz zamanlarında birey ve devlet arasındaki ilişkinin dolaysızlığını dolayımdayabilmesiyle⁵- ölçüldüğünü ifade eder (2011a: 71). Gerçekten de I. Dünya Savaşı'nın ilanının zemin hazırladığı kriz, temel anayasal hakları yürürlükten kaldıran ve yürütmeye olağanüstü yetkiler tanıyan yetkilendirme yasası ile sıkıyönetim yasasının yürürlüğe konulmalarıyla bertaraf edilmiştir (2011a: 71). Öyleyse “Schmitt açısından hukuki mesele ne ‘bireysel özgürlüklerin’ ne de ‘bunların devlet gücüne karşı’ korunması[dır]. Esas mesele şudur: Devlet, hukukun gerçekleşmesidir” (Kardeş 2015: 211).

Schmitt için “somut düzen ile olan ilişkinin kurullarla düzenlenebileceğini düşünen hukuk düşüncesi normativizmdir” (2015: 215). Liberal normativizmde

---

¹ *Rise and Fall*.

² *Guilt and Types of Guilt*.

³ *Law and Judgement*.

⁴ *The Value of the State and the Significance of the Individual*.

⁵ Schmitt'e göre “devlet hukuki norm ile ampirik gerçek dünya arasındaki bir dolayımdır. Bu sebepten ötürü hukukun öznesi birey değil devlettir” (Kardeş: 2015: 212).

eksik olan şey ise politik yarar ya da etkililiktir [*political efficacy*] (Scheuerman 1996: 302). Bu nedenle Schmitt hukukun devlete *a priori* bir önceliğinin bulunmadığına, aksine hukuktan ayrı bir ek kapasiteye –yürütme organına [*executive authority*]-sahip olan ve somut meseleler üzerinde nihai hakem olarak kabul edilmesi gereken devletle birlikte düşünülmesi gerektiğine işaret eder (Wolin 1990: 396). Hukuksal alanın düzen kurucu ve koruyucu devlet aleyhine ikincilleştirilmesi ise kuşkusuz aynı zamanda içinden potansiyel düzen karşıtı muhalefetin doğabileceği “sivil toplum”un antagonistik doğasının etkisizleştirilmesi amacını taşımaktadır (1990: 396).

Teschke, Schmitt’in 1915’te sıkıyönetim altında kullanılan olağanüstü yürütme gücünün savaş sonrasına da dönük olarak genişletilmesi için hukuksal bir formül bulmak üzere görevlendirildiğine dikkat çeker (Teschke 2011a: 71)⁶. Gerçekten de Schmitt savaşın uzunca bir bölümünü Bavyera başkenti Münih’te süregelen olağanüstü yönetimi icra etmekle sorumlu bölgesel askeri merci *Generalkommando* için çalışarak geçirmiştir (Scheuerman 2016: 549). Fakat savaş sırasında ve sonrasında doğan tüm karmaşa -sıkıyönetim, yükselen sosyalist hareket, iç savaş, Monarşiden parlamenter rejime geçiş sürecinde Bavyera’da gerçekleştirilen sosyalist devrim- Schmitt’in hâlihazırda odaklandığı temel sorun üzerine daha uzun ve derinlemesine çalışmasıyla sonuçlanır. Bunun sonucunda ise büyük ölçüde Mutlakiyetçi devlet teorisi ile diyalog halinde geliştirilmiş olan ve esaslı bir modern üniter devlet tarihçesi geliştiren 1921 tarihli *Die Diktatur*⁷ ortaya çıkar (Teschke 2011a: 71). Schmitt’in odağı, savaş sırasında daha pratik ve aktüel bir ilişki vesilesiyle üzerinde durduğu sıkıyönetim [*state of siege*] ve olağanüstü yetkilerin kullanımı/kapsamı sorunundan, Weimar Cumhuriyeti’nin son derece istikrarsız politik atmosferi içinde komiseryal diktatörlük ile egemen diktatörlük arasındaki tartışmalı ayrıma doğru genişlemiştir (Kelly 2016: 237). Öte yandan kitabın alt başlığının *Modern Egemenlik Düşüncesinin Kökeninden Proleter Sınıf Mücadelesine [Von den Anfängen des Modernen Souveränitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf]* olması tesadüf değildir. Cumhuriyet kurulur kurulmaz gerçekleşen krizin, kitlesel sınıf mücadelesinin ve grevlerin, sosyalist devrimin, kısacası emek hareketinin başrol oynadığı tüm bu “karmaşa” ve “düzensizliğin” [*disorder*] ancak Weimar Anayasasının cumhurbaşkanına [*Reichpräsident*] olağanüstü yetkiler –anayasayı askıya almak [*außerkräftsetzen*] ya da feshetmek

⁶ Bu doğrultuda Schmitt’in 1916’da yayımlanan iki önemli metni: *Die Einwirkungen des Kriegszustandes auf das ordentliche strafprozessuale Verfahren [The Impact of the State of War on Ordinary Criminal Law Procedure]* ve *Diktatur und Belagerungszustand: Eine staatsrechtliche Studie [Dictatorship and State of Siege: A Study in Public Law]*.

⁷ *The Dictatorship*.

[*beseitigen*]- veren 48. Maddesinin ikinci fıkrasının kullanılmasıyla önlenebileceği düşünülmüştür (Preuß 2016: 474)⁸:

“Schmitt [...] bu maddeye dayanılarak kullanılacak yetkilerin, tipik bir diktatörlük normu olduğunu belirtmektedir. Ancak diktatörlük kavramının günümüz demokrasilerindeki olumsuz anlamının bizi ürkütmesine izin vermemek gerekir. Schmitt kamu düzenini ve güvenliğini korumak için, içeriği somutlaştırılmayan, ama cumhurbaşkanına olağanüstü durumun tespitinde ve gerekli tedbirlerin alınmasında geniş yetkiler veren bu maddenin, gerçekte Anayasa'yı korumayı amaçladığını vurgulamakta ve bunu olumlamaktadır” (Göztepe 2015: 146).

O halde Schmitt burada aynı zamanda Almanya tarihinin bu ilk modern demokratik anayasasının yaşayabilirliğini tartışmıştır (Preuß 2016: 474). Yine buna paralel olarak 1928 tarihli *Verfassungslehre*⁹ başlıklı eserinde Schmitt'in Weimar Almanya'sının radikal çalkantıları içinde “anayasal düzenin temel yapısını ortaya koymaya ve bu düzeni koruma mekanizmalarının varlığını açıklamaya çalıştığı” söylenebilir (Göztepe 2015: 175-6).

Weimar Almanyası'nın yaşadığı tüm bu iç karmaşanın yanında *Kaiserreich*'in savaşı kaybetmesinin dramatik sonuçları, Schmitt'in düşüncesine yön veren siyasal ve jeopolitik gelişmelerin önemli bir bölümünü oluşturur. Versaille Antlaşmasıyla Almanya'nın savaşın ve neden olduğu zararların tek sorumlusu ilan edilmesi, Rhineland bölgesinin askeri işgali, kolonilerin kaybedilmesi gibi gelişmeler Schmitt'i egemenlik sorunuyla doğrudan ilişki içinde anayasa hukuku ve uluslararası hukuk üzerinde düşünmeye sevk etmiştir (Teschke 2011a: 72). 1922 tarihli *Politische Theologie*¹⁰ ile birlikte egemenlik sorunu “istisna” perspektifinden formüle edilmiş ve Weber'in şiddet kullanımının tekeline verdiği öncelik Schmitt tarafından karar verme tekeline kaydırılmıştır (2011a: 72). Teschke bu temanın Schmitt'in tüm Weimar dönemi çalışmalarını katettiğini söyler (2011a: 72). Hukukî normlar sadece olağan durumlarda uygulanabileceği içindir ki olağandışı/istisnai bir durumda ancak herhangi bir normdan türemeyen mutlak bir karar¹¹ etkinlik gösterebilir: egemen karar. Bu bağlamda kararcılık, egemenliğin istisnai bir durumda anayasayı askıya alma ve nihai olarak istisna halini [*state of exception*] ilan

⁸ Schmitt aynı zamanda Weimar hükümetinin sözü edilen maddeye dair bu genel değerlendirmeye iştirak ettiğini fakat bu hususla ilgili ayrıntılı bir hukukî yorumda bulunmadığını belirtir. Hatta Reich adalet bakanının anayasayı askıya almaktan [*suspension*] söz ettiğini fakat bu ‘askıya alma’dan kastettiği şeyin açık olmadığını yazmaktadır (Schmitt 2014: 188).

⁹ *The Constitutional Theory*.

¹⁰ *Political Theology*.

¹¹ “Normatif açıdan bakıldığında karar, bir Hiç'ten doğmuştur” (Schmitt 2010a: 37).

etme ve uygulama gücüne ilişik olduğunu ortaya koyar (2011a:72). Çünkü böylesi bir durumda “karar, kendini tüm normatif bağlardan kurtarır ve gerçek anlamda mutlak hale gelir. Olağanüstü halde devlet, hukuku, kendini koruma hakkına dayanarak askıya alır” (Schmitt 2010a: 19). Bununla birlikte “hukuki yaşamın gerçeği bakımından” der Schmitt, “önemli olan, *kimin* karar vereceğidir” (Schmitt 2010a: 37-8).

Teschke “Schmitt’in kararcılığı *siyasal kavramı* tarafından tamamlanır” diye yazar. (2011a: 73). Schmitt’e göre “devletin bir birlik olması –hem de tayin edici bir birlik-onun siyasal karakterinden kaynaklanır” (Schmitt 2006a: 63). Siyasal birliğin oluşmasının koşulu olarak kriz anında alınan karar (Kardeş 2014: 47) aynı zamanda dost-düşman arasındaki somut ve olgusal ayrıma dairdir. Dolayısıyla bu ayırım “politik birliğin ve varoluşsal kolektif özerkliğin sürdürülmesi” için kendisini bir karar olarak dayatır (Teschke 2011a: 73). Schmitt *Der Begriff des Politischen*¹² başlıklı eserinde “dostun ve düşmanın kim olduğu kararını bir bütün olarak kendi içinde veren, örgütlenmiş siyasal birlik”ten söz eder (Schmitt 2006a: 50). Karar hem içerisi ve dışarıyı arasındaki ayrımı yürürlüğe koyar hem de neyin dışsallaştırılacağına ve dışlanacağına dairdir (Teschke 2011a: 73). “Tözsel siyasal bir birlik olarak devlet olmanın gereği” bir yandan *jus belli*’ye yani verili bir durumda düşmanı belirleme hakkına sahip olmak ve bu doğrultuda mücadele etmek¹³ diğer yandan “eğer varsa ‘iç düşmanı’” tespit etmektir (Schmitt 2006a: 64-5).

Schmitt dinsel, ahlaki, ekonomik vb. karşıtlıkların insanları dost-düşman olarak ayıracak kadar güçlü olmaları durumunda bunların siyasal bir karşıtlığa dönüştüğünü ifade eder (2006a: 57). Schmitt’e göre, söz gelimi, Marksist “sınıf savaşı”nın politik bir içeriğe sahip olmasının nedeni budur:

“Marksist anlamdaki ‘sınıf’ da sözü edilen tayin edici noktada, yani sınıf ‘savaşı’ ciddiye alıp sınıfsal karşıtı gerçek bir düşman olarak gördüğü ve onu, ister devlet olarak devlete karşı, ister bir iç savaşta devletin içinde, mücadelesinin nesnesi haline getirdiği anda, salt ekonomik bir kategori olmaktan çıkıp siyasal bir birime dönüşür” (2006a: 57).

Dışlanacak, imha edilecek unsurun varlığı Schmitt’in demokrasi kavrayışı için de belirleyici olmuştur. 1923 tarihli *Die geistesgeschichtliche Lage des heutigen*

¹² *The Concept of the Political*.

¹³ “Tayin edici siyasal birlik olarak devlet devasa bir yetkiyi kendisinde toplamıştır: Savaşma olasılığını ve böylelikle insanların yaşamları üzerinde açıkça tasarrufta bulunma yetkisini” (Schmitt 2006a: 65).

*Parlamentarismus*¹⁴ çalışmasında “[h]er gerçek demokrasi yalnızca eşitlere muamele değil, mantığın kaçınılmaz sonucu olarak eşit olmayanlara eşitsiz muamele ilkesi üzerinden kuruludur. O halde ilkin türdeşlik, ikinci olarak heterojen olanın – gerektiğinde- elenmesi veya imha edilmesi, demokrasi kavramına içkindir” diye yazar (2010b: 25)¹⁵. “‘Yabancı’ kavramını tanımayan ve insanlar arasındaki eşitliği gerçekleştirmiş bir demokrasi şimdiye kadar varolmamıştır” (2010b: 28). Gerçekten de Schmitt 1920’lerin sonuyla 30’ların başında gerçekleşen krizi tam da bu bağlamda bir siyasal otorite krizi olarak kavramıştır (Bonefeld 2017: 51). 1918 Alman devrimi liberal parlamenter demokrasiyi bir çoğunlukçu kitle demokrasisine dönüştürmeden ve kitle toplumu politik sistem içinde baskın hale gelmeden önce parlamenter temsil çıkarların türdeşliği [homogeneity] üzerine kuruludur (2017: 51). Schmitt için bu, ilerlenecek en iyi yol hakkında çekişmekle birlikte kendi adlandırmasıyla “yabancı” olanı nasıl tanımladıkları –ki bu yabancı demokratik eşit [democratic equal] olarak siyasal katılımdan dışlanmış olan sosyalist emek hareketidir- noktasında birleşen bir dostlar demokrasisini ifade ediyorken, kitle demokrasisinin saldırısı ile birlikte, özgürlükten ve meşru mülkiyet haklarından mahrum olan bu “yabancı” siyasal kurumlara girmiş ve parlamenter temsil sistemini demokratikleştirmiştir (2017: 51). Weimar devleti heterojen/yabancı olanın kazandığı bu politik konum nedeniyle zayıflamış ve toplumsal antagonizmaya hükmedememiştir. Oysa Schmitt’e göre “güçlü bir devlet toplumun alanlarından çekilemez, bu alanları kontrol altında tutmalıdır” (Kardeş 2015: 220). Bu nedenle Schmitt mevcut burjuva hukuk devletini Weimar Cumhuriyeti’nin krizini çözebilmek adına, gerçek (niteliksel) total devlet lehine sistematik olarak yapısöküme uğratmaya çalışmıştır (Teschke 2011a: 73)¹⁶.

¹⁴ *The Crisis of Parliamentary Democracy*.

¹⁵ Schmitt’in burada sözünü ettiği demokrasi tipi, Antik Yunan demokrasisinde olduğu gibi “tözsel eşitlik ve türdeşlik tasavvuruna dayanan” demokrasidir (2010b: 27). Schmitt genel ve eşit seçme ve seçilme hakkının böylesi bir demokrasinin özü olan tözsel eşitliğin sonucu olabileceğini belirtir (2010b: 27) ve şöyle yazar: “Her yetişkin insan, yalnızca insan olması nedeniyle, eo ipso diğer bütün insanlarla siyasi açıdan eşit haklara sahip olmalıdır. Bu, liberal bir düşüncedir; demokratik değil... Liberal düşünce, şimdiye dek varolmuş, tözsel eşitlik ve türdeşlik tasavvuruna dayanan demokrasi yerine bir insanlık demokrasisini [die Menschheitdemokratie] koyar” (2010b: 27).

¹⁶ “Schmitt için total devlet kavramı, devlet ve toplumun karşılıklı olarak iç içe geçmesi durumlarını konu edinmektedir. Schmitt iç içe geçme hallerine olumlu ve olumsuz iki anlam atfetmektedir. Birincisine ‘niteliksel total devlet’, ikincisine ise ‘niceliksel total devlet’ adlarını vermektedir. Niceliksel total devlet, sorunlar karşısında liberal devletin tutumunu benimseyen yapıdır. Devletin politik otoritesi nötralize olmuştur. [...] Schmitt’in gözünde her gerçek devlet niteliksel total devlettir. Niceliksel total devletin yol açtığı anayasal sorundan, ancak ve ancak niteliksel total devletin devlet ve toplum hiyerarşisini doğru bir şekilde tesis etmesi yoluyla kurtulunabilir. Bu yüzden niteliksel total devlet, güçlü bir devlettir ya da Schmitt’in jargonuyla belirtilirse niteliksel total devlet, devlet olan devlettir” (Kardeş 2015: 220).

Schmitt Nazilerle doğrudan iş birliği içinde olduğu yıllar olan 1933-36¹⁷ arasında daha ziyade kısa metinler ve oldukça sert eleştiriler kaleme alır. Schmitt “kararçı hukuk anlayışını Weimar’ın yıkılışı ve Nazi hükümetinin kuruluşundan sonra terk ederek, 1934 yılında yazdığı *Über die drei Arten Rechtswissenschaftlichen Denkens ve Staat, Bewegung, Volk*¹⁸ adlı kitaplarında ‘somut düzen’e [*konkrete Ordnung*] dayalı hukuk anlayışının temelini atar” (Esgün 2018: 909). Bunlar dışında Nazi Almanyası döneminde üç önemli çalışmaya daha imza atar: *Völkerrechtliche Großraumordnung mit Interventionsverbot für raumfremde Mächte*¹⁹, *Land und Meer*²⁰ ve *Der Nomos der Erde im Völkerrecht des Jus Publicum Europaeum*²¹ (Teschke 2011a: 74). Teschke Schmitt’in *Über die drei Arten Rechtswissenschaftlichen Denken* başlıklı çalışmasına atıfla hukukî normativizmi önce kararçılık üzerinden “yukarıdan” eleştirdiğini, 1933’ten sonra uluslararası hukuk ve jeopolitika konularında artan ilgisi doğrultusunda benimsediği alternatif metodik ve tematik uğrağınsa –somut düzen düşüncesi- aynı şeyi aşağıdan yaptığını belirtir (2011b: 193). Schmitt 1930’ların ortalarında temel ilgisini anayasa hukukundan uluslararası hukuka kaydırduğunda, normativizmin ve kararçılığın -uluslararası hukukun antiliberal ve antinormativist tarihçesini yazmak üzere öncelik tanıdığı- toprağın mülk edinilmesi [*appropriation*] ve mekânsal devrim [*spatial revolutions*] gibi meseleleri kavramak için elverişsiz olduklarını fark eder. (Teschke 2016: 378). Normativizm gibi kararçılık da şu temel sorulara cevap veremez: her türlü hukukî/yasal edimi önceleyen en temel kurucu edim [*Ur-Akte*] nedir?; “Mekansal/bölgesel bir düzeni ve uluslararası hukuku oluşturan şey nedir” (Teschke 2016: 379; 2011a: 74; 2011b: 193)? Schmitt’e göre bu sorulara verilecek cevap, “anayasa hukukunu ve uluslararası hukuku sosyolojik ve politik bağlamı genişletilmiş –normativizm ve kararçılıktan farklı- bir hukuk kavrayışı çerçevesinde yenilemelidir ki bu kavrayıştan Schmitt *somut-düzen düşüncüsü/düşüncesi* [*concrete-order thinking*] olarak söz eder” (Teschke 2011b: 193). Temel tez ise her hukuksal düzenin toprağın ele geçirilişiyle [*land-capture*] kurulan somut ve bölgesel düzenler olduğudur (Teschke 2011b: 193). İşte *Nomos* terimi

¹⁷ Teschke -Mehring’in de çalışmasında gösterdiği gibi- Schmitt’in kendi isteğiyle Nazilerle ayrışmadığını, bu ayrışmanın daha çok Naziler tarafından tercih edildiğini hatırlatır (2011a: 74).

¹⁸ *On the Three Types of Juristic Thought ve State, Movement, People*.

¹⁹ *The Order of Greater Spaces in International Law*. Ayrıca Stuart Elden başlığın İngilizceye, *International Law of Großraum-Ordering with a Prohibition on Intervention for Extra-Regional Powers: A Contribution to the Concept of Reich in International Law* olarak da çevrilebileceğini belirtir. Fakat bu durumda bile *Reich* ve *Großraum* sözcükleri çevrilmeden bırakılmıştır. *Reich* bilindiği gibi özgün bir biçimde “empire” için kullanılırken, *Großraum*’un tam karşılığı “great space”dir. Fakat Elden, daha yakın olarak, belirli bir etki sahasına sahip jeopolitik mekâna işaret ettiğini yazar (Elden 2010: 19).

²⁰ *Land and Sea*.

²¹ *The Nomos of the Earth*.

evrensel kozmosla zıtlık içinde geleneksel hukuk biliminde eksik olan bu boşluğu doldurmalıdır (Teschke 2011a: 75).

“Nomos [...] hukuksal iktidarın eksiksiz dolayimsızlığıdır; kurucu bir tarihsel olay –bir meşruiyet edimidir” (Schmitt 2006b: 73).

Schmitt *Nomos*'un üç anlamına dikkat çeker. *Nomos*'un Yunanca *Nemein*'den (Almanca karşılığı benzer biçimde *nehmen*) geldiğini ve dolayısıyla ilk anlamının “almak” olduğunu söyler (Schmitt 2006b: 326). İkinci anlamı (Alm. *teilen*) “bölmek”, bölüşmek”tir. Üçüncü ise kısaca “üretmek”tir (Alm. *weiden*). Schmitt'e göre bu eylemler “insanın hukuki ve toplumsal düzeninin kökenini oluşturmaktadır” (Kardeş 2015: 183). Toprağın mülk edinilmesi ve bölüşümü/paylaşımı öyle bir maddi matris inşa eder ki politik ve hukuksal düzen bu sayede mekânsal olarak görünür hale gelir (Teschke 2011b: 193). Böylece Schmitt'in somut düzen düşüncesi –mekânsal/tarihsel/politik olmayan ve hukuku bir çeşit soyut normlar ağı olarak kurgulayan hukukî pozitivizmin tersine-hukuksal düzenin, toprağın mülk edinilmesinin hukuk ile mekân/alanın birliğini oluşturan edimselliği sayesinde tesis edildiğine işaret eder (2011b: 193). Bu ise mekânsal ve hukuksal bir düzen [*ordnung*] ile herhangi bir topluluğun yerleşimi/konumu [*ortung*] arasındaki ilişkiyi düşünebilmeyi sağlar (Teschke 2016: 379).

Son olarak, somut-düzen düşüncesi Schmitt'e egemenlik kavrayışını özgül bir açıdan tamamlamasını sağlayacak önemli bir imkân sağlamıştır. Schmitt'in egemen karar ile egemen irade [*voluntas*] ilişkisine öncelik veren kararcılığı, egemenlik ile bütün bir mekânsal düzen arasındaki ilişkiyi kavrama noktasında yetersizdir. Somut-düzen düşüncesi ise bu boşluğu dolduran belirleyici bir işlev görür:

“[Schmitt'in] Kararcı döneminden farklı olarak totaliter devlet düşüncesinin ana hatlarının somut düzen kuramı ile atıldığı söylenebilir çünkü egemenlik sorununu karar sorununa bağlayan önceki anlayış, egemeni izole bir konumda tasvir ederken somut düzen kuramı siyasal birliğin yaşamın her hücrelerine nasıl sirayet ederek bütüncül hale geldiğini çok daha iyi ifade eder. Zira Schmitt'e göre hukuki pozitivizm nesnelliği, kararcılık tekil iradeyi temel alırken somut düzen kuramı ise tekil iradeleri de kapsayan bir nesnelliğe sahiptir” (Esgün 2018: 909).

KAYNAKÇA

- BONEFELD, Werner (2017), *The Strong State and Free Economy*, Rowman and Littlefield: London.
- CRISTI, F. R. (1984), "Hayek and Schmitt on the Rule of Law", *Canadian Journal of Political Science / Revue canadienne de science politique*, Vol.17, No. 3, ss. 521-535.
- ELDEN, Stuart (2010), "Reading Schmitt 'Geopolitically'", *Radical Philosophy*, 161, ss. 18-26.
- ESGÜN, Toros Güneş (2018), "Leviathan'ın Hayaletleri: Schmitt ve Neumann'da Hukuk ve Devlet", *DTCF Dergisi*, 58.1, ss. 905-930.
- GÖZTEPE, Ece (2015), "Bir Klasik Eser Olarak Carl Schmitt'in 'Anayasa Öğretisi'", *İÜHFİM*, C. LXXIII, S. 1, ss. 129-180.
- KARDEŞ, M. Ertan (2015), *Schmitt'le Birlikte Schmitt'e Karşı: Politik Felsefe Açısından Carl Schmitt ve Düşüncesi*, İletişim: İstanbul.
- KELLY, Duncan (2016), "Carl Schmitt's Political Theory of Dictatorship", *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierhenrich, Oliver Simons (Ed), Oxford University Press: New York, ss. 217-244.
- PREUß, Ulrich K. (2016), "Carl Schmitt and the Weimar Constitution", *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierhenrich, Oliver Simons (Ed), Oxford University Press: New York, ss. 471-489.
- SCHEUERMAN, William E. (1996), "Carl Schmitt's Critique of Liberal Constitutionalism", *The Review of Politics*, 58 (2), ss. 299-322.
- SCHEUERMAN, William E. (2016), "States of Emergency", *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierhenrich, Oliver Simons (Ed), Oxford University Press: New York, ss. 547-569.
- SCHMITT, Carl (2006a), *Siyasal Kavramı*, çev. Ece Göztepe, Metis: İstanbul.
- SCHMITT, Carl (2006b), *The Nomos of the Earth*, çev. G. L. Ulmen, Telos Press Publishing: New York.

- SCHMITT, Carl (2010a), *Siyasal İlahiyat: Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm*, çev. A. Emre Zeybekoğlu, Dost: Ankara.
- SCHMITT, Carl (2010b), *Parlamenter Demokrasinin Krizi*, çev. A. Emre Zeybekoğlu, Dost: Ankara.
- SCHMITT, Carl (2014), *The Dictatorship*, çev. Michael Hoelzl, Graham Ward, Polity Press: Cambridge.
- TESCHKE, Benno (2011a), "Decisions and Indecisions: Political and Intellectual Receptions of Carl Schmitt", *New Left Review*, (67), ss. 61-95.
- TESCHKE, Benno (2011b), "Fatal Attraction: A Critique of Carl Schmitt's International Political and Legal Theory", *International Theory*, 3 (2). ss. 179-227.
- TESCHKE, Benno (2016), "Carl Schmitt's Concepts of War", *The Oxford Handbook of Carl Schmitt*, Jens Meierhenrich, Oliver Simons (Ed), Oxford University Press: New York, ss. 367-400.
- WOLIN, Richard (1990), "Carl Schmitt, Political Existentialism, and the Total State", *Theory and Society*, Vol. 19, No. 4, ss. 389-416.